

De Jefferson Bijbel

Thomas Jefferson

Vertaald en ingeleid door:

Sadije Bunjaku & Thomas Heij

Inhoud

Inleiding

1. De geheime Bijbel van Thomas Jefferson	7
2. De filosofische president	11
<i>Het leven van Thomas Jefferson</i>	
3. Redelijke twijfel	25
<i>De Amerikaanse Verlichting</i>	
Religie in Amerika	26
Bolingbroke	34
John Locke	42
Thomas Paine	49
Joseph Priestley	63
4. Van theorie naar tekst	75
<i>Jeffersons selecties</i>	
5. Over deze vertaling	88
De Jefferson Bijbel	90

1. De geheime Bijbel van Thomas Jefferson

Inleiding

Tegen het eind van zijn leven maakte Thomas Jefferson, auteur van de Onafhankelijkheidsverklaring en de derde president van de Verenigde Staten, een klein, geheim boekje waar hij 's avonds in las. Met een scherp mesje sneed hij de morele lessen van Jezus die hij authentiek en waardevol achtte uit de vier evangeliën en plakte die fragmenten achter elkaar. De bladen met fragmenten liet hij in 1820 binden in rood leer en dit boek noemde hij *The Life and Morals of Jesus of Nazareth*.

Slechts een aantal goed bevriende geleerden waren op de hoogte van Jeffersons plan om het boek te maken, want hij probeerde zijn geloofsovertuigingen zo veel mogelijk buiten de publieke debatten te houden. Jefferson had in 1804 al een soortgelijke tekst gemaakt, onder de titel *The Philosophy of Jesus of Nazareth*, maar die tekst was minder ver uitgewerkt en is helaas verloren gegaan. *The Life and Morals of Jesus of Nazareth* bleef aanvankelijk een geheim erfstuk, totdat het eind 19^e eeuw werd ontdekt en verkocht door een nazaat van Jefferson. Het groeide uit tot een van de beroemdste teksten in Amerika en werd *The Jefferson Bible* genoemd – hoewel het strikt genomen geen Bijbel is en ook niet door Jefferson zelf werd geschreven.

In de Verenigde Staten worden presidenten bestudeerd en vereerd op een manier die in Europa nauwelijks voorkomt, met uitzondering misschien van Napoleon en Churchill. Aangezien Jefferson een van de belangrijkste en meest invloedrijke founding fathers was, geldt dat voor hem nog meer dan voor andere presidenten en wordt hij gezien als een van de grootste helden uit Amerika. In Nederland is er echter nauwelijks iets gepubliceerd

over Jefferson en is alleen zijn naam bekend, ook al verbleef hij een tijd in Europa en deed hij ook Nederland aan.

Jefferson was niet alleen een groot politicus en grondlegger van de Verenigde Staten, maar ook een bijzonder belezen denker. Hij probeerde zoveel mogelijk kennis die hij vergaarde te documenteren, wat bijvoorbeeld blijkt uit zijn uitgebreide *Notes on the State of Virginia* en zijn gewoonte om twee keer per dag de temperatuur in zijn kamer te meten en op te schrijven.

Dat Jefferson een begaafde geleerde was, is waarschijnlijk minder bekend doordat hij zelf nooit een groot theoretisch werk schreef. Maar Jefferson schreef bijna heel zijn leven uitgebreide brieven, niet alleen over alledaagse gebeurtenissen en persoonlijke overwegingen, maar ook over politiek, wetenschap, filosofie en religie. Uit de ongeveer 20.000 brieven die hij naliet, kunnen we opmaken dat hij een zeer goed onderlegd denker was, met een ontwikkelde smaak en een sterke mening, die bovendien mooi kon schrijven.

Opzet van dit boek

Van zijn opleiding aan het William and Mary College en het meemaken van de Franse Revolutie, tot de Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijd en zijn presidentschap, al die gebeurtenissen in Jeffersons leven hadden invloed op *De Jefferson Bijbel*. In het volgende hoofdstuk geven we daarom een beknopte biografie van Jefferson.

Jefferson was een typische Verlichtingsdenker. Hij leerde klassieke talen, las filosofische en literaire klassiekers en was tegelijkertijd op de hoogte van de laatste ontwikkelingen in de natuurfilosofie. Ook was hij amateurarchitect en deed hij bescheiden technische uitvindingen. Hij bedacht bijvoorbeeld de draaistoel en de polygraaf, een mechaniekje waarmee twee teksten tegelijk geschreven konden worden.

Bij het maken van *De Jefferson Bijbel* liet hij zich inspireren door verschillende andere Verlichtingsdenkers. Francis Bacon, Isaac Newton en John Locke waren zijn grootste intellectuele helden, die hij bewonderde vanwege hun rationele, materialistische wetenschappelijke methode en hun twijfel aan bijgeloof en de gevestigde orde. Jefferson was ook bevriend met religieuze denkers uit zijn eigen tijd, zoals Benjamin Rush, Richard Price, James Madison, Adriaan van der Kemp en Charles Thomson. Bij zijn Bijbelproject werd hij echter het meest beïnvloed door Locke, Bolingbroke, Thomas Paine en Joseph Priestley, die we in hoofdstuk drie zullen behandelen.

In het vierde hoofdstuk laten we zien hoe die ideeën door Jefferson werden toegepast in *De Jefferson Bijbel* en gaan we in op de selectie die Jefferson maakte. We geven een kort overzicht van de traditie waarin Jeffersons project stond en beschrijven de geschiedenis van de tekst.

Al met al biedt *De Jefferson Bijbel* inzicht in het leven van Jefferson en zijn geloofsopvattingen. Het verhaal van Jeffersons Bijbel geeft een mooi beeld van de Amerikaanse Verlichting en de rol die godsdienst en de Bijbel daarin speelden. Tenslotte is *De Jefferson Bijbel* een concrete toepassing van theoretische religieuze opvattingen. Die spanning tussen theorie en praktijk, tussen filosofie en politiek, maken Jefferson en *De Jefferson Bijbel* ook in onze tijd mateloos interessant.

Met een mesje bewerkte de Amerikaanse president en filosoof Thomas Jefferson (1743–1826) de Bijbel. Alle ongeloofwaardige en irrationele passages liet hij eruit: de onbevleete ontvangenis, engelen, wonderen, wonderbaarlijke genezingen en de hemelvaart. Voor Jefferson was Jezus geen mystieke genezer die door God werd gezonden, maar een historische figuur, een filosoof met een vernieuwende moraal – de mooiste die de wereld heeft gekend.

Slechts met een aantal bevriende Verlichtingsdenkers wisselde hij van gedachte over religieuze zaken. Zij inspireerden hem tot zijn Bijbelproject, die een tekst opleverde die typisch is voor de Verlichting.

Jefferson publiceerde zijn bijbel niet, maar hield hem voor zichzelf om er 's avonds in te lezen. Na zijn dood bleef Jeffersons geheime bijbel lang onontdekt. De tekst verschijnt nu voor het eerst in Nederlandse vertaling, met een inleiding van de vertalers.

